PRÓBAÉRETTSÉGI • 2004. május

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINT

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor
Egy mű értelmezése
Reflektálás egy jelenségre, korjelenségre
Gyakorlati írásbeliség

240 perc

OKÉV
ORSZÁGOS KÖZOKTATÁSI ÉRTÉKELÉSI ÉS VIZSGAKÖZPONT

OKI
Országos Közoktatási Intézet
National Institute of Public Education

NYELVI-IRODALMI MŰVELTSÉGI FELADATSOR

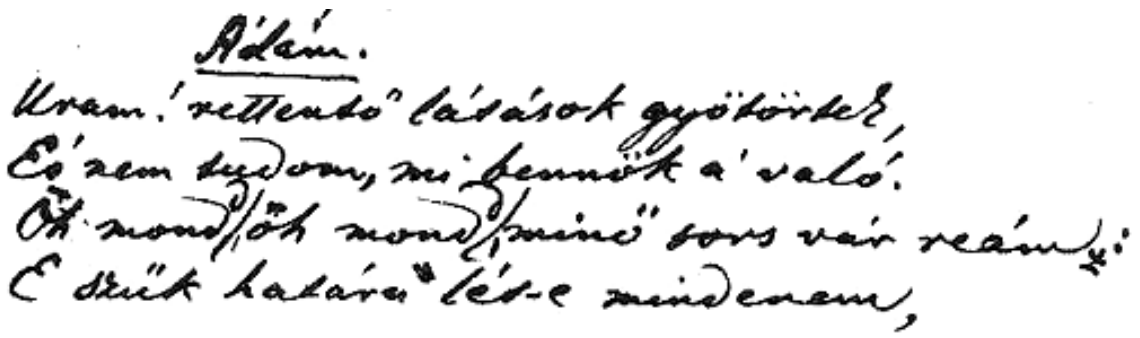
Ádám.
Uram! rettentő látások gyötörtek,
És nem tudom, mi bennök a való.
Óh mondd, óh mondd, minő sors vár reám:
E szűkhatáru lét-e mindenem,

*(*Részlet *Az ember tragédiája* kéziratából*)*

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Madách Imre: ***Az ember tragédiája***
részlet

ÁDÁM

Uram! rettentő látások gyötörtek,
És nem tudom, mi bennök a való.
Óh mondd, óh mondd, minő sors vár reám:
E szűkhatáru lét-e mindenem,
Melynek küzdése közt lelkem szürődik,
Mint bor, hogy végre, amidőn kitisztult,
A földre öntsd, és béigya porond?
Vagy a nemes szeszt jobbra rendeléd?
Megy-é előbbre majdan fajzatom,
Nemesbedvén, hogy trónodhoz közelgjen,
Vagy mint malomnak barma, holtra fárad,
S a körből, melyben jár, nem bír kitörni?
Van-é jutalma a nemes kebelnek,
Melyet kigúnyol vérhullásaért
A kislelkű tömeg? Világosíts fel,
S hálásan hordok bármi végzetet;
Csak nyerhetek cserémben, mert ezen
Bizonytalanság a pokol. –

1. Milyen szerepe van a mondatfajták változatosságának? Jellemezze a szövegrészletet ebből a szempontból egy-két mondattal!

……

……

……

……

……

3 pont		

2. Készítse el a szövegrész rövid, 5–8 pontból álló gondolati-szerkezeti vázlatát a gondolatmenetet jelző és előrevivő igék, igei szerkezetek kiemelésével és rendezésével!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 pont		

3. Értelmezze a szöveg alábbi hasonlatát! Sorolja fel a bor motívumának néhány, a kultúrtörténetben ismert jelentését!

E szűkhatáru lét-e mindenem,
Melynek küzdése közt lelkem szürődik,
Mint bor, hogy végre, amidőn kitisztult,
A földre öntsd, és béigya porond?
Vagy a nemes szeszt jobbra rendeléd?

…….....

...…….....

…..…….....

…….....

…….....

.....

.....

.....

.....

6 pont		

4. Elemezze az alábbi mondatot modalitása és szerkezete szempontjából!

Van-é jutalma a nemes kebelnek,
Melyet kigúnyol vérhullásaért
A kislelkű tömeg?

a) Melyek a mondatfajta kifejezőeszközei?

.....

2 pont		

b) A mondat szerkezete:

.....

1pont		

5. Az élet küzdelemként való értelmezése a 19. századi magyar irodalom egyik eszmei-lelki háttere. Legalább két példát írjon szerzővel, címmel!

a) Szerző: ..... A mű címe: .....

b) Szerző: ..... A mű címe: .....

2 pont		

6. *Az ember tragédiája* melyik színét nevezik ellenutópiának, és miért? Válaszát röviden indokolja, hivatkozzon egy-két irodalmi példára!

…….....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

…….....

…….....

4 pont		

7. Idézzen legalább három szállóigét, amelyek Madách művéből származnak:

a) ……

.....

b) .....

.....

c) .....

.....

3 pont		

8. A *Tragédiában* hagyomány az úgynevezett keretszínek és történelmi színek megkülönböztetése. Mi ennek az elgondolásnak az alapja? Mivel indokolható ez a felosztás, és mi szól ellene?

……

……

……

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 pont		

9. ***Az ember tragédiájának*** **műfajára több kifejezés is használatos. Említsen legalább kettőt ezek közül! Indokolja e műfaji megnevezések létjogosultságát!**

a) ……

b) ……

Indoklás:……

……

……

……

……

……

……

6 pont		

10. **Nevezze meg, melyik színhez készült Zichy Mihály illusztrációja! Kinek a szerepében jelenik meg Ádám?**

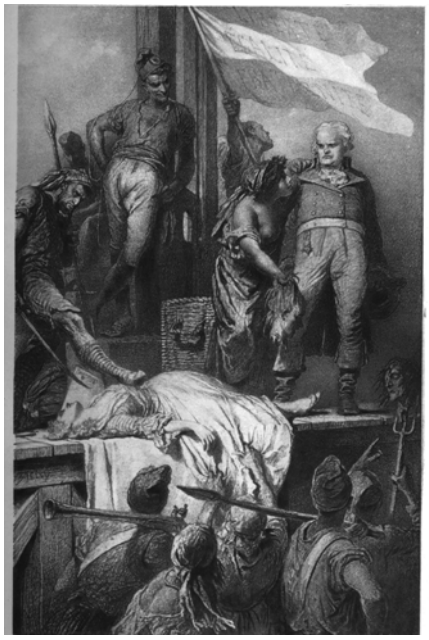

……

……

1 pont		

***

Figyelem! Az értékelő tanár tölti ki!

Elérhető összesen	Elért (1)	Elért (2)
40 pont		

EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE

A költemény értelmezéséből kiindulva foglaljon állást: mennyiben tekinti Ön Berzsenyit e mű alapján vállalt mestere, Horatius követőjének!

(25 pont)

Berzsenyi Dániel: *Horác*

Zúg immár Boreas* a Kemenes* fölött.
Zordon förgetegek rejtik el a napot.
Nézd, a Ság* tetejét hófuvatok fedik,
S minden bús telelésre dőlt.

Halljad, Flaccus* arany lantja mit énekel:
Gerjeszd a szenelőt*, tölts poharadba bort,
Villogjon fejeden balzsamomos kenet,
Mellyet Bengala* napja főz.

Használd a napokat, s ami jelen vagyon,
Forró szívvel öleld, s a szerelem szelíd
Érzésit ki ne zárd, míg fiatal korod
Boldog csillaga tündököl.

Holnappal ne törődj, messze ne álmodozz,
Légy víg, légy te okos; míg lehet, élj s örűlj.
Míg szólunk, az idő hirtelen elrepűl,
Mint a nyíl s zuhogó patak.

(1808 előtt, 1799 körül)

*Horác: Horatius, Quintus Flaccus; Boreas: az északi szél; Kemenes: dombvidék; Ság: bazalthegy; szenelő: kandalló; Bengala: Bengália (indiai tartomány)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

***

25 pont		

REFLEKTÁLÁS EGY JELENSÉGRE, KORJELENSÉGRE

„A költemény (…) élő anyagként viselkedik, a szöveg és olvasó kapcsolata két, egymással párbeszédet folytató élőlény kapcsolatára emlékeztet. Beleszól életünkbe, formálja tudatunkat, de a mi tudatállapotunk is rávetül olvasatunkra, vagyis arra, amit a műnek vélünk. Olykor egy-egy szövegnek például lejár a szavatossága: megromlik."

(Ferencz Győző: *A költészet mechanikája,* 1997.)

Egyetért-e Ferencz Győző megállapításával? Érvekkel fejtse ki véleményét! Állításait példákkal igazolja!

(20 pont)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20 pont		

***

GYAKORLATI ÍRÁSBELISÉG

Ön az iskolai klubban beszélgetést szervez a nemzedékek közötti kommunikációs problémákról és megoldásuk módjairól. Írjon az iskolaújságba egy figyelemfelkeltő cikket az összejövetel céljáról!
(A saját nevét ne szerepeltesse!)

(15 pont)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15 pont		

***

Figyelem! Az értékelő tanár tölti ki!

Írásbeli vizsgarészek	Elérhető pontszám	Elért pontszám
Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	**40**	
Egy mű elemzése	**25**	
Reflektálás	**20**	
Gyakorlati írásbeliség	**15**	
Összesen	**100**	
Helyesírás	**–15** (Levonható 0–15 pontig)	
Íráskép	**–3** (Levonható 0–3 pontig)	
	Összesen	